

Sint Martinus

Parochieblad van de Oud-Katholieke parochie voor Groningen, Friesland, Drenthe en de Noordoostpolder

Jaargang 39 nr. 3

HERFST 2013



Het parochieblad verschijnt vier keer per jaar.

nr. 1 Vasten/ Pasen

nr. 2 Zomer

nr. 3 Herfst

nr. 4 Advent/ Kerst

Het volgende nummer verschijnt rond de eerste advent. De redactie sluit op 3 november.

Redactieadres

Witte de Withstraat 2A

9726 EC Groningen

email: redactie@groningen.okkn.nl

Abonnementen

Het parochieblad is een uitgave die kosteloos wordt verstrekt aan leden, gastleden en belangstellenden. Als u zou willen bijdragen in de kosten van het parochieblad, dan zijn giften van harte welkom op de bankrekening van de parochie, o.v.v.: bijdrage parochieblad.

Adreswijzigingen

Uw wensen aangaande adressering van dit parochieblad kunt u sturen naar onze secretaris.

Advertenties

Het parochieblad kent een brede verspreiding in de noordelijke provincies, maar ook in de rest van Nederland. Daarom is dit blad een ideale plek om op een betaalbare manier te adverteren. U kunt ook in dit blad adverteren. Neem daartoe contact op met de redactie voor de mogelijkheden en de prijzen.

Familieberichten van parochianen, gastleden en belangstellenden kunnen kosteloos worden geplaatst.

WWW

De parochie is ook te vinden op het web. Kijkt u op onze websites voor Groningen en Friesland op:

www.groningen.okkn.nl

www.friesland.okkn.nl

Gedurende de verbouwing van de kerk in Groningen wordt door de pastoor ook een blog bijgehouden:

<http://okgroningenbouwt.blogspot.nl/>

Bij de voorkant

Op de voorpagina ziet u een afbeelding van een duif. Dit is de duif van het tegeltableau op het kerkgebouw aan de Witte de Withstraat.

Daaronder is een foto geplaatst van de priesterwijding van Victor Scheijde. De foto is gemaakt door Joachim de Ruijter uit Harlingen

De Oud-Katholieke Kerk is een algemeen nut beogende instelling. Giften aan de parochie zijn daarom aftrekbaar van de belasting. Kijk voor meer informatie op www.anbi.nl

*Algemeen Nut
Beogende Instelling*

ANBI

Voorwoord: Bouwen in de herfst.....	2
Congres.....	3
Priesterwijding.....	4
Verbouwing: God roept de mens op weg te gaan.....	7
Dichters van ons gezangboek.....	8
Annunciatie.....	11
Tegen vijf uur.....	12
Voedselbank: Gezien worden.....	15
Wat is dit nu?.....	17
Vieringen en agenda.....	19

De blaadjes vallen en dat is te merken. Niet alleen de natuur bereidt zich voor op iets nieuws, maar wij als parochie doen dat ook. Na alles wat we de afgelopen tijd hebben meegemaakt als parochie – wijdingen, vormsel, tussentijdse verhuizingen – zijn we begonnen met het huis van de parochie. Langzamerhand komen de bouwactiviteiten op gang en al snel zullen we de contouren van ons eigen gebouw kunnen waarnemen. Het is een spannende tijd, want er zal veel gebeuren. De hoofdopzet van het gebouw hebben we als parochie, na een inspirerende bijeenkomst met de aartsbisschop vorig jaar, goedgekeurd. Nu zullen er langzamerhand keuzes worden gemaakt voor zaken als altaar, lezenaar, stoelen, tafels, noem maar op. De architect zal hierbij een belangrijke rol spelen om ervoor te zorgen dat meubels niet alleen maar mooi zijn, lekker zitten, functioneel zijn en degelijk, maar ook dat ze goed passen in het ontwerp. Er zullen dus voorstellen komen, waarover we zoveel mogelijk willen overleggen met de parochianen. Wanneer er deelontwerpen klaar zijn en er ideeën zijn over de verschillende meubelstukken, zullen we dat bespreken met een afvaardiging van de parochie, bestaande uit lectoren, bestuursleden, musici en misdienaars. Verder zullen we zoveel mogelijk proberen deze zaken te exposeren rondom de vieringen, zodat we allemaal een indruk kunnen krijgen van de vorderingen.

Project en klussen

Het is natuurlijk ons gebouw. Een gebouw gaat tot leven komen door het gebruik en net als nieuwe kleren zal het even duren voordat we er aan gewend zijn. Toch willen we ook iets herkenbaars van onszelf hebben vanaf het begin. We zouden daarom graag als parochie een mooi project aanpakken. Iets bijzonders in het kerkgebouw, waar we samen onze tanden

in kunnen zetten. Iets als bijzondere herinnering, iets eigens. Daarom vragen we u mee te denken hierover en ideeën hiervoor bij mij of het bestuur in te brengen. Ook willen we natuurlijk meehelpen het gebouw klaar te maken. Er is al een aantal klussen bedacht, die we zelf zouden kunnen aanpakken en we hebben Cees van der Steen bereid gevonden deze zaken te coördineren.

Gastvrijheid

We zijn ons dus aan het voorbereiden op een nieuw begin. Niet alleen omdat ik nu de parochie kan voorgaan als pastoor, maar vooral ook omdat we bouwen aan ons eigen kerkelijk tehuis. Na een zwerftocht langs vele kerkplekken de afgelopen veertig jaar, vinden we onze eigen plek. Veertig jaar – en eigenlijk langer al – zijn we te gast geweest bij anderen. Dat heeft gemaakt dat onze parochianen weten wat dat ‘te gast’ zijn is. Nu hebben we onze eigen plek en kunnen we anderen uitnodigen als gast bij ons. Wij zijn een gastvrije parochie en daar ligt onze enorme kracht. Want wie wil er immers niet op de koude dagen van de herfst en winter een warme plek vinden om te schuilen als het buiten koud en winderig is? Dat is wat wij als parochie met ons nieuwe gebouw mogen uitstralen. Een plek waar mensen de warmte van de mantel van sint Maarten mogen ervaren langs de weg die zij gaan.

Pastoor Victor Scheijde

Voor het eerst op een Oud-Katholieken Congres

Wat overkomt je als je voor het eerst uitstapt uit de trein, op weg naar je eerste Oud-Katholieke Internationaal Congres? Te veel om op te noemen. Eerst maar eens op zoek naar het hotel. Het hotel? Welk hotel, vraagt iemand van het ontvangstcomité. Het hotel met de naam die we hebben onthouden, kent geen reservering op onze naam. Gelukkig komen we dan onze eerste bekenden tegen. Zij helpen ons zoeken, zodat we ruim op tijd kunnen afreizen naar de kerk voor de eerste dienst. Wat daar opvalt, is het bonte karakter van de aanwezigen. Ik hoor Frans, veel Duits, Italiaans en een aantal Oost-Europese talen. Niets bijzonders voor Zürich, maar wel anders dan we in Engelbert gewoon zijn. Mensen begroeten elkaar enthousiast, want ze kennen elkaar van talloze eerdere gelegenheden. We worden geïntroduceerd bij een aantal mensen, vooral Nederlanders. Sommige gezichten kennen we vanuit Utrecht en iedereen is enthousiast. Alsof je kennismaakt met een familie. Een enorm grote familie.

Keuzestress

Er is van alles georganiseerd. Naast de diverse diensten, met zang in vele talen, zijn er muziekkuitvoeringen en mime-workshops, lezingen en vergaderingen. Vergaderingen? Jazeker. Naast alle sociale activiteiten, waarbij we steeds nieuwe familieleden leren kennen, wordt de gelegenheid ook te baat genomen om in internationaal verband afspraken te maken. Er komt een jubileum van de Unie van Utrecht aan en er blijkt, naast het Internationaal Congres ook een Lekenforum te bestaan. In een combinatie van Engels en vooral Duits worden taken verdeeld. Ik kijk mijn ogen uit en gelukkig krijg ik geen enkele taak toebedeeld. Meepraten? Er wordt naar iedereen geluisterd. Welkom in de familie.

Moe...

Op weg naar huis praten we nog lang na over alle vreemde snuiters die we hebben leren kennen. Wat een schitterende mensen zijn we tegengekomen. Gaan we de volgende keer opnieuw? Dat weten we wel zeker! Maar eerst een Lekenforum...

Karel Haverkorn



Zürich 2010,
foto: Marijn Scheijde-Albers

Priesterwijding; verslag van een ooggetuige

Met de mooie herinneringen aan de diakenwijding nog vers in het geheugen heb ik zonder aarzelen positief gereageerd op de vraag om ook bij de priesterwijding misdienaar te zijn. Het zal niet de eerste keer zijn dat ik als misdienaar bij een priesterwijding op het altaar sta, maar elke keer is uniek. Samen met Gabriëlle, Annie en Hilda zal ik het hoge noorden vertegenwoordigen bij de misdienaars.



Bij aankomst in de kathedraal ruim voor de dienst is er al veel bedrijvigheid, overal zijn mensen bezig met de laatste voorbereidingen. De misdienaars komen één voor één aan en ook de kerk vult zich al met belangstellenden uit het hele land. De taken worden verdeeld en gehuld in togen, superplies en witte handschoenen krijgen we de laatste instructies.



Dan staan we er allemaal klaar voor. De kathedraal zit tot aan de laatste bank vol.

De afstand van Utrecht naar het noorden van het land heeft een groot aantal parochianen en andere vertegenwoordigers uit de Groningse oecumene er gelukkig niet van weerhouden om te komen.



Om 15.02 kan het feest dan eindelijk beginnen. De microfoon die zoek was is gevonden en nu is echt alles er klaar voor. De dienst verloopt soepel, of beter gezegd, we hopen dat het er zo uit ziet. Een deel van de gemaakte afspraken blijkt niet zo te gaan als bedoeld was, maar het waardig improviseren gaat ons goed af en de ceremoniemeester heeft de touwtjes strak in handen. Met hulp van iedereen op en rond het altaar wordt het echt een feestje. De aanbevelingen van het kerkbestuur en de pastoors Grete Verheij en Rudolf Scheltinga zijn de inleiding voor de daadwerkelijke wijding. De handen opleggende stoet geestelijken erna is zelfs vanaf de zijanten van het altaar een heel indrukwekkend gezicht. De communie





wordt opgeluisterd door muziek van Albertha en Eddy en krijgt daarmee een 'Gronings' tintje.

Na afloop van de dienst werd in de



sacristie de dienst afgesloten met een zeer gemeend 'lang zal hij leven' om ook de 37e verjaardag van Victor in stijl te vieren. De afsluitende receptie was gezellig en druk bezocht; veel mensen maakten gebruik van de mogelijkheid de

jarige te feliciteren en de nieuwe priester geluk te wensen.

De eerste eucharistievieringen van Victor zijn ondertussen al weer achter de rug. Hopelijk zijn ze het begin van mooie jaren voor de parochie van de H. Martinus.

Astrid Zomervrucht

Foto's: Joachim de Ruijter uit Harlingen



Priesterwijding (vervolg)



Foto: Eddy Ufkes

Hartelijk bedankt !

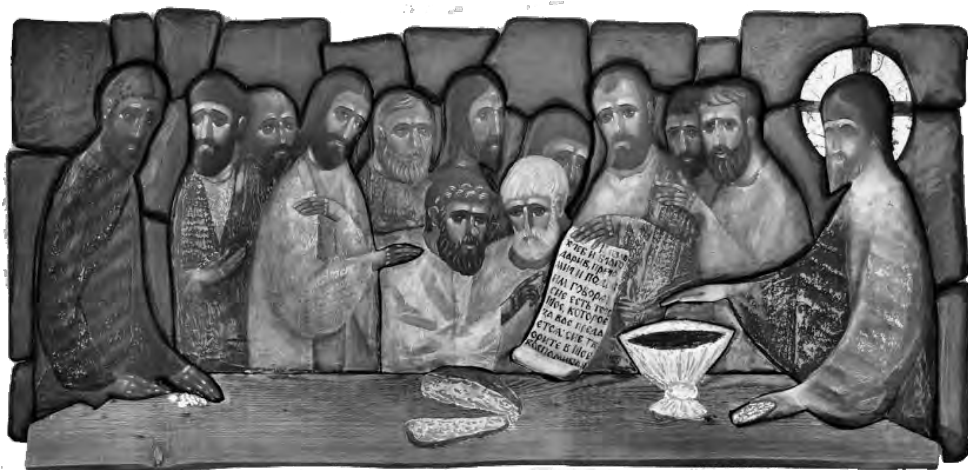
Het was voor mij zeer bijzonder om de dag van mijn priesterwijding met zoveel mensen te delen. Extra bijzonder was het dat er zeer veel hartverwarmende reacties kwamen vanuit onze parochie en dat er zoveel mensen naar Utrecht zijn afgereisd om er bij te zijn, zowel om in de kerk te zitten, als een taak te vervullen. Ik voel mij ook zeer vereerd door de vele cadeaus en kaarten. Twee cadeaus wil ik even delen. Zo heb ik van het kerkbestuur een prachtige map gekregen om liturgieën op groot formaat in te steken voor bijzondere vieringen en van de parochianen heb ik een prachtige

superplie gekregen, die zeer van pas komt voor de landelijke vieringen en alle vieringen buiten de eucharistie. Verder heb ik het vieren van de eerste heilige Mis als een waar feest mogen ervaren op onze beide locaties. Een geweldige prestatie van onze vrijwilligers! Heel erg bedankt voor uw inzet en steun. Dat we een prachtige toekomst tegemoet mogen gaan.

Pastoor Victor Scheijde

Uit de evangelielezing bij mijn wijding:

“Dat te allen één mogen zijn. Zoals U, Vader, in Mij bent en Ik in U, zo moeten zij in Ons zijn, zodat de wereld kan geloven dat U Mij hebt gezonden.” (Joh. 17, 21)



God roept de mens op weg te gaan

Dit lied klonk telkens weer wanneer onze parochie verhuisde van de ene plek naar een andere, zo vertelde Adrie Paasen ons bij de laatste redactievergadering. Een lied als een rode draad door het zwerfende bestaan van onze parochie. Ik ken het in een andere melodie, die van het niet onbekende Kerstlied: *While Shepherds Watched Their Flocks by night* van Nahum Tate (1652-1715). Ik vind dat een leuke combinatie, omdat het daardoor de verbinding maakt tussen het op weg gaan en het thuiskomen. Wat zou het mooi zijn wanneer we Kerst 2013 in onze eigen kerk zouden kunnen vieren... We hopen dat de aannemer dan zover kan zijn dat de kerkzaal bruikbaar is. We zullen zien of dat lukt. Op dit moment is het te vroeg om te zeggen. Wat we in ieder geval wel weten is dat we zullen aankomen en dat dit ons eigen gebouw zal zijn, waar we ons thuis mogen voelen.

Waar waren we gebleven?

In de eerste bijeenkomst met de aartsbisschop waren we het er samen over eens hoe het gebouw zou worden, de muren, de ramen, het dak. Het belooft een gebouw met een fris en uitnodigend karakter te worden. Bij een tweede bezoek van de aartsbisschop deelde hij met ons zijn ideeën over een andere liturgische inrichting van de kerk, een inrichting die afwijkt van wat we gewend zijn. Een indeling waarbij met name de centrale plaats van het altaar benadrukt wordt en waarbij het zitten en staan rond het altaar meer nadrukkelijk tot uiting komt. Toen de aartsbisschop aan het eind van de avond vertrok, hadden de aanwezige parochianen met deze opzet ingestemd, ook al lag het onderwerp liturgische inrichting en gebruik duidelijk gevoeliger dan het zuiver bouwtechnische. Daarna kwam misschien

wel het moeizaamste, in ieder geval het meest tijdverslindende deel van het hele project, namelijk de financiering. Maar ook dat is nu rond gekomen. Eind september gingen de lichten op groen! En nu, met een totaal budget van € 275.000, kunnen we aan de slag.

Handen uit de mouwen!

Inmiddels klinkt al bijna het lawaai dat hoort bij een bouwplaats, door in de pastorie en de omgeving. Het zal een geruststellend geluid zijn, waardoor wij ons zullen realiseren dat het nu echt begonnen is. Toch is nog niet alles uitgedokterd. Achter de schermen wordt hard gedacht over en gewerkt aan de ideeën voor de inrichting, zowel de praktische als de liturgische. We hopen zeer binnenkort de eerste ideeën over altaar, lezenaar, doopvont, tabernakel en andere liturgische attributen onder ogen te krijgen. Als bouwpastoor heb ik de opdracht toezicht te houden op de bouw. Dat geldt ook voor de coördinatie met de architect. En natuurlijk worden de aartsbisschop en het kerkbestuur door de bouwpastoor op de hoogte gehouden van de voortgang van het hele project.

Maar ook parochianen worden betrokken bij het werk. Er is in de afspraken met de aannemer duidelijk rekening gehouden met eigen werkzaamheden. Dat moet georganiseerd worden. In het voorwoord hebt u al een en ander hierover kunnen lezen. Tijdens de komende parochienajaarsvergadering op 27 oktober hopen we een eerste tussentijds verslag uit te brengen.

Namens kerkbestuur en inrichtingscommissie,

Pastoor Victor Scheijde



Vertalen van een gedicht of een lied is een hachelijke zaak. Aan de ene kant dien je de oorspronkelijke tekst getrouw weer te geven, aan de andere kant maakt de noodzaak om een bepaald rijmschema en metrum te volgen dat meestal onmogelijk. Dan moet je wel afwijken van de oorspronkelijke tekst en iets toevoegen, weglaten of veranderen, maar dien je tegelijkertijd de geest van het oorspronkelijke gedicht te bewaren. Dat plaatst je voor dilemma's: kan dit nog wel of net niet meer? Het is in ieder geval uit den boze bewust af te wijken van wat de dichter wil zeggen en zijn of haar gedachten te vervangen door eigen ideeën. Als je iets anders wilt zeggen dan de dichter, moet je zelf een gedicht schrijven.

Gedichtvervalsing

Een aardig voorbeeld van "gedichtvervalsing" kwam ik tegen in het boek *Jacqueline E. van der Waals, haar leven en werk*,

door drs. H. van der Ent en drs. J. Kramer-Vreugdenhil. Het betreft een lied van John Henry Newman, bij ons bekend geworden onder de beginwoorden van de vertaling: Leid vriend'lijk licht mij als een trouwe wacht. Het is opgenomen in de hervormde bundel van 1938 en daarin staat Jacqueline van der Waals vermeld als vertaalster. Wat er niet bij staat, is dat haar vertaling voor deze uitgave "verbeterd" werd door de evangeliste en dichteres Suzanna van Woensel Kooy. De vertaling van het eerste couplet is van de hand van Van Woensel Kooy, evenals de laatste regels, en daar gaat het grondig mis.

In het slot van het lied gaat het over het einde van het leven. John Henry Newman schreef: *And with the morn those angel faces smile Which I have loved long since and lost awhile.* Hij spreekt hier dus de verwachting uit dat hij als hij sterft de engelengezichten zal zien van hen die hij liefhad en voor een tijd verloren had. Jacqueline van der Waals vertaalde dan ook correct: *Tot ik hen weervind in der zaal'gen koor Die ik beminde en voor een poos verloor.* Maar Suzanna van Woensel Kooy had heel andere ideeën. Zij maakte ervan: *Dan lacht mij toe der eng'len trouwe wacht Die mij geleidd'en mij heeft thuis gebracht.* En zo kwam het in de hervormde bundel en is het vele jaren uit volle borst gezongen.

Het koor van Van der Waals komt in de oorspronkelijke tekst niet voor, maar is een toevoeging die geen afbreuk doet aan de bedoeling van Newman. De engelen van Van Woensel Kooy doen dat wel.

Overigens maakte Jacqueline van der Waals zichzelf ook een keer schuldig aan liedvervalsing, toen ze in een bloemlezing een gedicht van Camphuyzen verkort opnam, waardoor het een totaal andere be-

tekenis kreeg dan die door de dichter bedoeld was.

Liederen en gedichten

Jacqueline van der Waals vertaalde veel liederen, waarvan enkele bijzonder geliefd waren (en soms nog zijn). Het zijn dikwijls bevindelijke liederen, waarin het gaat om de persoonlijke relatie met God. Ze zijn dan ook vaak, net als Leid vriend'lijk licht in de ik-vorm geschreven, bijvoorbeeld in de volgende liederen: Vaste rots van mijn behoud; Als ik in gedachten sta bij het kruis van Golgotha; Die mijns harte vrede zijt; Noem d'overtreiding mij die gij begaan hebt (Lied 627 uit ons Gezangboek). Niet in de ik-vorm, maar wel veel gezongen: De dag door uwe gunst ontvangen (Lied 778). Ze schreef weinig eigen liederen, maar één daarvan is bijzonder populair geworden: Wat de toekomst brengen moge (Lied 720). Ze heeft het kort voor haar dood geschreven. Het wordt vooral vaak gebruikt bij huwelijksinzegeningen en begrafenissen.

Naast liederen schreef Jacqueline van der Waals ook gedichten. Ze wordt niet tot de grote Nederlandse dichters gerekend. Haar gedichten zijn eenvoudig en spreken, net als haar liederen, tot het hart. Als kind kwam ik gedichten van haar tegen in schoolbloemlezingen en die zijn me nog altijd heel dierbaar. Thema's in haar gedichten zijn: de natuur, God, de dood.

Haar leven

Jacqueline van der Waals groeide op in een intellectueel milieu. Haar vader, Johannes Diederik van der Waals, bracht het van onderwijzer tot hoogleraar natuurkunde en Nobelprijswinnaar. Toen Jacqueline twaalf jaar was, overleed haar moeder na een ziekte van drie jaar. Haar twee jaar oudere zus Annie nam de moederrol over. Vader Van der Waals had altijd al een goede relatie met zijn zoon

en drie dochters; het verdriet bond hen nog hechter samen. De drie dochters bleven ook toen ze volwassen waren thuis wonen. Jacqueline deelde haar kamer met haar jongste zus, met wie ze een sterke band had. Zoon Jan verliet het huis wel, maar ook met hem en zijn gezin bleven de anderen nauw verbonden. Ze brachten veel vakanties met elkaar door op het platteland en in het buitenland, vooral Zwitserland.

Godsdienst was belangrijk voor het gezin, hun richting in dit opzicht kan getypeerd worden als ethisch en midden-orthodox, maar ze gingen niet vaak naar de kerk. Er was veel aandacht voor cultuur. Plichtsbesef en soberheid waren deugden die centraal stonden in het gezin.

Jacqueline studeerde na de HBS thuis voor de hulpacte voor onderwijzeres. Daarna studeerde ze geschiedenis. Jarenlang gaf ze les, zonder al te veel succes. Haar andere werk lag haar beter: ze schreef een roman, artikelen en gedichten, ze vertaalde romans, hield lezingen en leidde studiegroepen. Ze leerde Italiaans en Scandinavische talen en verdiepte zich in Dante, Ibsen en Kierkegaard. Ze werd bekend door een artikel over Ibsens Brand, waarin ze inging tegen de gebruikelijke opvattingen over dit stuk. Dat leverde haar veel aandacht en uitnodigingen op.

Haar leven draaide niet alleen om studie en werken. Jacqueline genoot van sporten: tennissen, wandelen, schaatsen en in de vakanties bergbeklimmen, samen met haar zus Jo en broer Jan.

Levenslust en stervensmoed

Ooit verklaarde Jacqueline van der Waals: "Mijn verzen zouden licht de gedachte kunnen wekken dat ik niet gelukkig ben. Om mij zelve en anderen gerust te



Van der Waals (vervolg)

stellen wil ik hier even verklaren dat ik beide voorwaarden voor een gelukkig leven bezit, namelijk levenslust en stervensmoed.”

Deze beide eigenschappen toonde ze toen ze in 1921 – op 53-jarige leeftijd - te horen kreeg dat ze aan een dodelijke ziekte leed. Geleidelijk moest ze haar werkzaamheden opgeven, maar ze bleef werken aan haar laatste en beste gedichten: de twaalf doodsverzen. Hoe hevig de pijnen ook waren die ze leed, ze weigerde pijnstillende middelen onder het motto: Wat je opgelegd wordt, moet je dragen. Haar laatste gedichten dicteerde ze aan haar zus Jo. Ze overleed op 29 april 1922.

Een van de ontroerendste gedichten uit die tijd is het in dit blad afgedrukte gedicht *Annunciatie*. Duidelijk komt hierin haar overgave aan Gods wil tot uiting. Stellig speelde het voorbeeld van haar moeder hierbij een rol, die na drie jaar lijden zonder een klacht, verzoend met het sterven rustig heengegaan was.

Adrie Paasen

Ik hoorde uw voetstap naadren op het pad,
 Ik wachtte, en zag u na een korte pooze.
 - Hoe geurden 't dennenboschje en de rozen! -
 Toen gij mijn open woning binnentradt.

Gij waart dien avond, toen gij tot mij kwaamt,
 O Dood, niet overmoedig, niet vermetel,
 En toen gij plaats naamt in mijn zachten zetel,
 Gelijk een knaap zoo schuchter en beschaamd.
 "Ik kom misschien wat laat en ongelegen?
 Maar God heeft mij gezonden met een last."
 Ik sprak: "Wie tot mij komt van Zijnetwege
 Is mij ten allen tijde een lieve gast."
 Ik bood u spijsze, ik dronk met u den wijn.
 Toen spraakt gij vragend, en uw oogen zagen
 De mijne niet, naar de uwe opgeslagen,
 Maar staarden peinzend in den avondschiijn:
 "Ik weet, dat ge u een woning hebt gebouwd,
 Die gij zoo juist van plan waart te betrekken?
 Dat gij de taak, door God u toevertrouwd
 Ten laatste aan uzelve zoudt ontdekken,
 Als gij uw eigen leven leven zoudt?" ...
 Maar met een glimlach sprak ik snel en stil:
 "Kwaamt gij, o Dood, mij van mijn plannen spreken?
 Spreek en verkondig mij des Meesters wil."
 Toen stondt gij op, toen gaaft gij mij het teeken,
 Waarmede gij de uwen wijdt, o Dood. -

Ik deed u even later uitgeleide,
 Ik zag u duister in het avondrood
 Verdwijnen in de duisternis der heide.
 En keerde huiswaarts langs het kiezelpad,
 Ik sprak niet "goede Dood", ik sprak niet "booze",
 Maar 't dennenboschje geurde en de rozen
 En 'k had het leven nooit zoo lief gehad.

Jacqueline E. van der Waals – Laatste verzen

"Tegen vijf uur hielden de "Arische" arbeiders ermee op. Ik trok mijn jas aan, deed voor het eerst sinds drie jaar de mouwband met de lichtblauwe ster af en glipte samen met hen de poort uit. Op de hoek Wisniowa stond Bogucki. Tot nu toe ging dus alles goed. Ik liep een paar passen achter hem, met omhooggeslagen jaskraag, probeerde hem in de duisternis niet uit het oog te verliezen (...). Ik moest er alleen voor zorgen dat ik niet tegelijk met een Duitser samen onder het licht van een lantaarn terecht kwam, waar deze dan mijn gezicht zou kunnen zien. We namen de kortste weg, liepen zeer vlug, maar toch leek de weg eindeloos lang (...). In het atelier stond Godlewska nerveus en bezorgd op ons te wachten."



Dit fragment komt uit het autobiografische boek van Wladyslaw Szpilman "De pianist". De herinneringen

van Szpilman aan Warschau in de periode 1939-1945 zijn meteen na de oorlog geschreven en in 1946 gepubliceerd in het Pools onder de titel "Dood van een stad". De Nederlandse vertaling (vanuit het Engels) door Theo Dautzenberg is uitgegeven door BZZTôH in 1999. Het boek is in 2002 verfilmd door Roman Polanski onder de titel "De pianist". Deze film won in Cannes de Gouden Palm in de categorie Beste Film. In dit fragment vertelt Szpilman - voor de oorlog pianist bij de Poolse Radio-omroep - heel laconiek over het beslissend moment: zijn ontsnapping uit het getto. Hij was toen alleen in het getto - de rest van zijn familie was al gedeporteerd vanaf de "Umschlagplatz" in de

spoorwegwagons. Szpilman liep op 13 februari 1943 het getto uit. De getto-opstand in Warschau begon 19 april 1943. En dat was het einde. In het geciteerde fragment zien wij twee typische Poolse namen: Bogucki en Godlewska. Het was vooral aan het echtpaar met deze namen te danken dat Szpilman het getto "uitgetrokken" was. (Dit woord was toen in gebruik...). Dit alles is zeventig jaar geleden gebeurd. Dertig jaar geleden, bij de herdenking van de opstand in het

getto in Warschau, die veertig jaar daarvoor plaatsvond, heb ik onverwacht de kans gekregen om Janina Godlewska te

ontmoeten. Dat was in verband met een opdracht van mijn eindredacteur om een reportage te schrijven over Polen die Joden geholpen hebben.

Helpen betekende.....redden

De namen en adressen voor de reportage zocht ik in Warschau op het Instituut Joodse Geschiedenis; op een lijst die zij van het Instituut Yad Vashem gekregen hadden. Ik heb, soms op advies van anderen, ongeveer twintig namen gekozen. Het ging om mensen voor wie na de oorlog in Yad Vashem in Jeruzalem op de Allee der Rechtvaardigen een boompje geplant is. Het was duidelijk dat zij allemaal in Warschau een levensgevaarlijk risico genomen hadden. Elke ontmoeting met deze mensen had iets uitzonderlijks, iets unieks en was onvergetelijk. Onder al die personen was er slechts één vrouw – ziek en in een slechte financiële situatie – die verbitterd was en sprak over ondankbaarheid van geredde joden, die later geëmigreerd waren.

Wladyslaw Szpilman, "de pianist", was niet de enige die door het echtpaar Bogucki en Godlewska gered was. Janina Godlewska (in 1983 ongeveer 65 jaar) was zangeres van beroep en haar man, Andrzej Bogucki, was toneelspeler. Zij hebben allebei, net als zoals Szpilman, voor de Poolse Radio-omroep gewerkt. Godlewska was open, direct en bijzonder principieel tijdens het interview. Van haar kreeg ik geen sentimenteel verhaal. Zij zei: "Wij dachten niet aan de joodse bevolking in het getto in het algemeen, maar aan individuen, mensen die wij persoonlijk kenden, onze kennissen, vrienden, vrienden van vrienden, kennissen van kennissen, mensen met een concrete naam een concrete levenssituatie."Tijdens deze enige ontmoeting wilde Janina Godlewska ook

met mij haar zware schuldgevoel delen, waarvan zij zich zeker niet heeft kunnen bevrijden tot het einde van haar leven. De afspraak voor de "uittrekking" van een familie uit het getto was veranderd. Godlewska en Bogucki verplaatsten deze actie van woensdag naar donderdag. "Vanwege een onbelangrijke reden!" zei zij. - En op donderdag brak de opstand in het getto uit. De kleine joodse familie - haar tandarts met haar man en haar dochter zijn voor altijd in het getto verdwenen. Zij noemde hun familienaam met grote nadruk. En die naam was: H o c h f e i n.

Gedachtenis

De actie, die de LIQUIDATIE van de getto van Warschau tot doel had, is op 22 juli 1942 begonnen. Tussen juli en oktober 1942 werden meer dan 310.000 joden uit het getto van Warschau gedeporteerd naar Treblinka, waar zij bijna allen werden vermoord. Die datum, 22 juli 1942, moet een grotere plaats krijgen in de collectieve gedachtenis. In juli 2012 werd voor de eerste keer in Warschau een Herinneringsmars georganiseerd door een aantal straten die destijds tot het getto behoorden, met het monument van de "Umschlagplatz" als het centrale punt. Veel organisaties werkten samen bij het voorbereiden van deze Mars, ook de organisatie "De Tweede Generatie", maar het initiatief is genomen door het Instituut van de Joodse Geschiedenis in Warschau, dat de laatste tijd meer dynamiek ontplooit. De tweede Herinneringsmars van zondag 21 juli 2013 had een bijzondere route: niet NAAR het monument van de "Umschlagplatz" maar VAN dit monument... NAAR de plaats van de niet meer bestaande Grote Synagoge op de Tlomackiestraat. Naast de Grote Synagoge woonde een familie van bekende joodse musici, die vanuit de "Umschlagplatz" naar het



Tegen vijf uur... (vervolg)

concentratiekamp getransporteerd zijn. Dit was dus voor hen een symbolische "retourmars", terug naar huis.

Het aandeel van de joden in de bevolking was in Polen het grootst, meer dan drie miljoen. In Warschau vormden de joden bijna dertig procent van de bevolking – meer dan 350.000. Op 21 juli 2013 zijn zij op symbolische manier daar teruggekomen.

Joanna Paszkiewicz



Wladyslaw Szpilman
Foto voor zijn identiteitsbewijs, 1942

Werkbezoek aan de voedselbank

Vrijdag 11 oktober fietste ik door de stad naar de voedselbank. Samen met de secretaris van de Raad van Kerken, mevrouw B. van Dongen-Svensgaard, was ik daar uitgenodigd door de voorzitter van de voedselbank, in mijn functie van pastoor van de oud-katholieke parochie en voorzitter van de Raad van Kerken. In mijn achterhoofd zat de tekst van het evangelie over Jezus die naar Jeruzalem trok, door het grensgebied van Samaría en Galilea (Lucas 17, 11-19).



Hoe verder ik me van het mooie centrum verwijderde, des te meer kwam ik terecht in 'het grensgebied'. Daar ergens, 'aan de rand van de beschaving', trof ik een armoedig ogend geheel aan, waar arme mensen naar toe gaan om een kleine aanvulling te ontvangen op hun eten.

Eerder die week was ik getroffen door het bericht over de ernstige tekorten die dreigden bij de voedselbank en in een opwelling deelde ik dit bericht op Twitter met de suggestie dat we als parochie wat zouden moeten doen. Wat dat teweeg zou brengen, had ik niet kunnen voorzien, en dat is misschien maar goed ook, want zou ik het dan wel gedaan hebben? Nadat ik het berichtje geplaatst had, belde ik meteen met voorzitter Ulfert Molenhui, om te vragen wat de voedselbank nodig had. Ik had de telefoon nog niet opgehangen of ik werd gebeld door verschillende nieuwszenders. Wat klein begon, werd opeens heel erg groot. Het was ook best even schrikken voor mijn

vrouw en mij dat er plotseling twee cameraploegen langs wilden komen.

Het heeft wat teweeg gebracht en het is al merkbaar dat er langzaam weer meer aanvoer komt bij de voedselbank. Het is alleen de vraag hoe lang het gevoel iets te moeten doen, blijft bij de mensen. Nu is het namelijk even zichtbaar, straks kan het zomaar weer verdwijnen in de vergetelheid. In het 'schemerland' van Groningen.

Tijdens ons bezoek hoorden we allereerst heel veel over de situatie van de voedselbank en ook over de maatschappelijke inbedding en politieke banden van deze

instelling. Gelukkig werden we regelmatig onderbroken door bijzondere leveringen, waar de voorzitter steeds persoonlijk op insprong.

We hadden zeer speciale ontmoetingen met verschrikkelijk enthousiaste vrijwilligers en daarnaast liet de voorzitter mij kennismaken met een flink aantal mensen die afhankelijk zijn van de voedselbank. Gesprekken met hen grepen me aan. Ik sprak mensen die alle hoop hadden laten varen, maar ook anderen, die ondanks alle ellende er het beste van probeerden te maken. Ook een vrouw die daar kwam omdat ze geen werk meer had en door ziekte ook niet meer in staat was betaald werk te verrichten, maar die wel actief oudere mensen hielp met kleine dingen, iets wat zij wel aankon, maar wat te vrijblijvend was voor een betalende werkgever. Daarnaast trof het mij als vaderdiep als daar een verjaardagsdoos te zien voor een kind van zeven. Daarin een paar producten



Gezien worden (vervolg)

om een feest van zijn verjaardag te maken, producten die over het algemeen beschouwd worden als zaken die in ieder huishouden aanwezig zijn. Maar wat voor ons gewoon is, is voor anderen een feestmaal.

Al die vrijwilligers met al hun goede wil



kunnen niets doen, als de schappen leeg raken. Als christenen kunnen wij niet werkeloos toekijken nu dit dreigt te gebeuren. Wij kunnen iets doen door aandacht voor de voedselbank te vragen. En natuurlijk kunnen we ook met de daad bijdragen. Vandaar dat wij voortaan manden in de kerk zullen zetten, waarin kerkgangers artikelen kunnen deponeren voor de voedselbank. Deze gaven krijgen een zichtbare plek in onze vieringen.

Bij het afscheid had ik nog een bijzondere ontmoeting, namelijk met Natascha, die met enorm enthousiasme een kledingbank was begonnen (dezeecontainer.nl), maar die door de

beperkte middelen die ze had letterlijk in de kou stond! Vol liefde vertelde zij hoe een paar nieuwe schoenen een tiener kunnen helpen om niet meer gepest te worden. Ongelofelijk hoe hard mensen kunnen zijn!

Het bezoek aan de voedselbank heeft diepe indruk op me gemaakt. Ik werd geraakt door alles wat ik zag en hoorde over en van mensen die onder de armoedegrens leefden en ik realiseerde mij steeds meer hoe belangrijk het is dat juist wij als christenen het onrecht, dat zo dichtbij is, zichtbaar maken. Ook al kunnen we maar een kleine bijdrage leveren, wij kunnen

Pastoor Victor



Op 18 oktober is pastoor Victor nog met de St. Michaëlsschool, waar zijn zoon Lucas op zit, een groot pakket gaan brengen welke door kinderen en ouders bij elkaar was verzameld.

Onder handoplegging en gebed



Bij mijn priesterwijding waren sommigen wat verbaasd over alle rituelen die er plaatsvinden voor de wijding is volbracht. Het meeste verbaasde men zich over het feit dat alle priesters na de aartsbisschop de handen oplegden en daarna de handen, terwijl ze in een corona (krans. kring) om mij heen stonden, uitstrekten over mij. Bij sommigen kwam het over als de concelebratie bij de eucharistie, zoals die voorkomt te vinden is in de r.-k. kerk. Daarbij dragen meerdere priesters tezamen de mis op en zegenen zij met elkaar de gaven van brood en wijn.

In strikte zin is bij de priesterwijding in onze kerk inderdaad ook sprake van concelebratie. Dit heeft echter een zeer belangrijke reden. De wijdeling wordt opgenomen in het presbyterium. Dit zijn de verzamelde priesters. Hij of zij wordt dus één van hen. Toch komt dan de vraag naar voren of het niet voldoende is dat de bisschop de handen oplegt en een gebed uitspreekt. De apostel Paulus geeft echter aan Timóteüs uitdrukkelijk de opdracht de genadegave niet te

verwaarlozen die krachtens een profetenwoord werd geschonken onder handoplegging van de gezamenlijke presbyters (1 Timóteüs 4, 14). Hiermee wordt dus door de apostel benadrukt dat de verzamelde priesters de handen opleggen. Dit betekent dus dat onze priesters gewijd worden naar het voorbeeld dat de apostel ons zelf geeft, dus in de traditie van de oorspronkelijke kerk staan.

Terugkomend op de concelebratie. Wat belangrijk is te weten dat in het Nieuwe Testament de Griekse termen presbyteros (priester) en episkopus (bisschop) door elkaar worden gebruikt. Een duidelijk onderscheid in deze ambten is er nog niet. Personen die priester worden genoemd, worden ook wel bisschop genoemd. Tegen het einde van de eerste eeuw treedt uit het college van de priesters één van hen naar voren als bisschop en blijven de overige priesters meer op de achtergrond. Pas in de vierde eeuw zien we dat de priesters zich zelfstandig gaan wijden aan de priesterlijke diensten, omdat de bisschop niet meer in staat is om alle gemeenten in de diaspora te bedienen en de gelovigen ook niet meer gemakkelijk naar de bisschopsstad kunnen reizen voor de



heilige vieringen en de sacramenten. Daarom werden de priesters als pastoor verantwoordelijk voor een deel van het bisdom, maar behield de bisschop de bediening van het heilig Vormsel en de heilige Wijdingen. Voor de wijding van een priester is de bisschop dus wel de voorganger in de wijding, maar zijn alle priesters aanwezig en leggen zij de handen op om de eenheid in het ambt uit te drukken.

Pastoor Victor Scheijde



Vieringen

De parochie houdt elk weekend van de 2e en 4e zondag van de maand haar vieringen.

Op zaterdag is dat om 19.00u in Leeuwarden en op zondag om 11.00u in Engelbert tenzij anders aangegeven.

De vieringen in Engelbert worden gehouden in de Dorpskerk aan de Engelberterweg 41.

Engelbert is bereikbaar met buslijn 78 richting Siddeburen vanaf station Groningen (9.50u). Uitstappen bij halte Sportveld.

De vieringen in Leeuwarden worden gehouden in de Lutherse Kerk, Nieuwe Oosterstraat 28-30, 8911 KN Leeuwarden.

De kerk is op loopafstand van het station

DSG = Dienst van Schrift en gebed

EV = Eucharistieviering

De eerstvolgende vieringen zijn op:
Leeuwarden/ Engelbert

26-10-13/ 27-10-2013

Allerheiligen EV; hoogfeest; Kleur: wit

Lezingen: Lectionarium blz. 548: Wijsheid 3, 1-9; Openbaring 7, 2-4 en 9-17; Matteüs 5, 1-12

Aansluitend is de parochievergadering

2-11-2013 (Engelbert om 19.00u)

Gedachtenis van alle overledenen:

Allerzielen EV; Kleur: paars

Lezingen: Lectionarium blz. 550: Klaagliederen 3, 22-26 en 31-33; I Korintiërs 15, 50-58; Johannes 5, 24-27

9-11-2013/ 10-11-2013

H. Martinus; parochiefeest met jubileum;

Kleur: wit

Lezingen: Lectionarium blz. 555: Jezus Sirach 29, 8-13; I Korintiërs 3, 10-23; Lucas 12, 33-37a

10-11-2013 (Martinikerk Groningen 17.00u)

Eerste Vespers van de H. Martinus

23-11-2013/ 24-11-2013

Laatste zondag na Pinksteren DSG; Kleur:

Groen

Lezingen: Lectionarium blz. 497: Maleachi 4, 1-6;

Openbaring 3, 7b-12; Lucas 21, 5-19

7-12-2013/ 8-12-2013

Tweede zondag van de Advent; Kleur: paars

Lezingen: Lectionarium blz. 13: Jesaja 11, 1-10;

Romeinen 15, 4-13; Matteüs 3, 1-12

Agenda

27-10-2013, 13.00u

Parochievergadering in Engelbert

10-11-2013

Jubileum Albertha van het Hof (50 jaar organist, waarvan 25 jaar in onze parochie)

23-11-2013

Synode in Hilversum



Carla van der Burg
Uitvaartverzorging

www.carlavandenburg.nl
Telefoon 050 3186636



*Samen.
Zorgvuldig.
Passend.*

Elk afscheid is het begin van een herinnering

Niets is zo moeilijk als afscheid nemen van een geliefd persoon.
Het is een proces vol verdriet, machteloosheid en onzekerheden.
Daarom is mijn uitvaartverzorging gebaseerd op persoonlijke aandacht.

Klaar staan voor nabestaanden zolang het nodig is.
Luisteren naar herinneringen.
Emoties een plaats geven.

Tijd bieden om in alle rust een keuze te maken.
Alleen dan ontstaat een uitvaart met een persoonlijk karakter.
Een begrafenis of crematie die echt in het teken staat van de overledene en recht doet aan de emoties van de achterblijvers.

Caroline de Widt

De Pol 9, 9321 VA Peize
www.vlinderuitvaartverzorging.nl

050-5035453



Retouradres:
Witte de Withstraat 2A
9726 EC Groningen

Port Betaald

